“TEMIRYO‘LINFRATUZILMA” AKSIYADORLIK JAMIYATI

PERSONALNI TAYYORLASH MUASSASASI

Yo‘nalish nomi: Temir yo‘llarda tashishlarni tashkil etish ishlarini takomillashtirish.

Kvalifikatsiya(lar) nomi:

Stansiya boshlig‘i, boshliq o‘rinbosari, bo‘lim noziri, poezd dispetcheri, stansiya navbatchisi, park navbatchisi, bosh konduktor, poezd tuzuvchi.

Ta’lim bosqichi:

Malaka oshirish.

O‘quv dasturlari to‘plami.

TOSHKENT – 2024

1. “Temiryo‘linfratuzilma” aksiyadorlik jamiyatining Personalni tayyorlash muassasasi tomonidan **ISHLAB CHIQILDI VA TASDIQLASHGA TAQDIM ЭTILDI.**

2. Mazkur malaka talabi uchun me’yoriy huquqiy asoslar:

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 31-dekabrdagi “Malakalarni baholash tizimini tubdan takomillashtirish va mehnat bozorini malakali kadrlar bilan ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4939-sonli Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 10-oktabrdagi “O‘zbekiston respublikasi temir yo‘l transporti sohasini tubdan isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-329-sonli Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 15-maydagi “O‘zbekiston Respublikasida Kasbiy malakalar, bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirish milliy tizimi faoliyatini tashkil etish choralari to‘g‘risida”gi 287-sonli Qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 30-sentabrdagi “Kasbiy malaka va bilimlarni rivojlantirish tizimini yanada takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 287-sonli Qarori.

3. “Temiryo‘linfratuzilma” aksiyadorlik jamiyatining Personalni tayyorlash muassasasi o‘quv-uslubiy kengashning 2024-yil 09-fevraldagi 1-son yig‘ilishida ma’qullangan va “Temiryo‘linfratuzilma” aksiyadorlik jamiyatining 2024-yil 12-fevraldagi 24-JDS - son buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.**

Tuzuvchilar:	A.X.Maxkamov	“Temiryo‘linfratuzilma” AJ Personalni tayyorlash muassasasi Kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash o`quv markazi rahbari;
	L.Y.Axmedova	“Temiryo‘linfratuzilma” AJ Personalni tayyorlash muassasasi Kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash o`quv markazi o`quv uslubiy bo`lim boshlig`i;
	A.A.Abduganiyev	“Temiryo‘linfratuzilma” AJ Personalni tayyorlash muassasasi Kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash o`quv markazi o`qituvchisi;
Taqrizchilar:	M.M.Mirzaaxmedov	“Temiryo‘linfratuzilma” AJ Tashishlarni tashkil etish boshqarma boshliq o`rinbosari;
	K.A.Jo‘raboyev	“Temiryo‘linfratuzilma” AJ Personalni tayyorlash muassasasi boshlig‘i.

“O‘zbekiston temir yo‘llari” aksiyadorlik jamiyati

“Temiryo‘linfratuzilma” aksiyadorlik jamiyati

TEMIR YO‘LLARDA TASHISHLARNI TASHKIL ETISH ISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH KASBI BO‘YICHA MALAKA OSHIRISH KURSI

O‘QUV REJA VA DASTURI

Kvalifikatsiyalar nomi:

Stansiya boshlig‘i, boshliq o‘rinbosari, bo‘lim noziri, poyezd dispetcheri, stansiya navbatchisi, park navbatchisi, bosh konduktor, poyezd tuzuvchi.

Ta’lim bosqichlari: Malaka oshirish.

Toshkent – 2024

1. MALAKA OSHIRISH

1.01. O‘quv dasturiga umumiy talablar

Yo‘nalish nomi:	Temir yo‘llarda tashishlarni tashkil etish ishlarini takomillashtirish.
Kvalifikatsiya nomi	Stansiya boshlig‘i va boshliq o‘rinbosarl
Ajratilgan soat:	72
Mavzular soni:	19
Dasturning maqsadi:	Zaruriy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish.
O‘zlashtirish (o‘qitish) natijalari:	Temir yo‘l transporti ishchilarining umumiy majburiyati; - inshootlar va qurilmalarga qo‘yiladigan talablarni; - harakat tarkibiga qo‘yiladigan talablarni; - harakat tarkibiga texnik xizmat ko‘rsatish va ta’mirlashni bilish
Bilimlar:	Temir yo‘llardan foydalanish ishlari tushunchalari, ajratish punktlari, stansiya (turlari bo‘yicha) ishini asosiy texnologik jarayoni, manyovr ishlari, reglament bo‘yicha ishlash.
Ko‘nikmalar:	- temir yo‘llardan foydalanish ishlari tushunchalarini va tuzilmalarini; - stansiya (turlari bo‘yicha) ishini asosiy texnologik jarayoni haqida tushunchalarini; - manyovr ishlarini; - manyovr ishlarining turlarini; - tortish yo‘lida manyovrlarni boshqarish texnologiyasini; - manyovrlarning joylash usulini; - manyovrlarning bir guruhli turtki usulini; - manyovrlarning ketma-ket turtki usulini; - manyovrlarning ko‘p guruhli turtki usulini; - reglament bo‘yicha ishlashni.
O‘quv rejasiga muvofiq o‘zaro bog‘liq bo‘lgan modullar nomi:	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi, Temir yo‘llardan texnikaviy foydalanish qoidalari va poyezdlar harakati xavfsizligi, Temir yo‘l umumiy kursi.
O‘qitishni tashkiliy shakli:	N – Nazariy ta’lim; A – Amaliy mashg‘ulot; S – Sayyor mashg‘ulot.
Dasturga qo‘yilgan talab:	Majburiy
O‘qitish tili	Guruhda belgilangan o‘qitish tili asosida
Baholash tartibi:	Baholash bo‘yicha amaldagi tartib asosida
O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash:	Yozma, og‘zaki, savol-javob, testlar

1.01. O‘quv dasturi mazmuni

T/r	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O‘qitishning tashkiliy shakli
1.	Temir yo‘llarda bozor iqtisodiyoti asoslari va	Bozor iqtisodiyoti haqida umumiy tushunchalar. Bozor iqtisodiyotining asoslari, iqtisodiyotni	6	NA

	menejment	bozor munosabatlari, qo‘llaniladigan iboralar, talab darajasida ko‘zlangan maqsadlarga erishish, jahon tajribalari. Bozor iqtisodiyotining asoslari		
2.	O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti rivojlanishing asosiy yo‘nalishlari	Yangi O‘zbekiston Respublikasining 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan rivojlanish strategiyasi belgilab berilgan, har bir rang nimani anglatilishi va ko‘zlangan maqsadga erishish yo‘llari belgilab berilgan.	6	N
3.	“Harakat xavfsizligini ta’minlash chora tadbirlari to‘g‘risida” O‘TY AJ boshqaruv raisining buyrug‘i	Buyruqning mazmun mohiyati, 16 ilovalarning qisqacha va tegishliligi bo‘yicha to‘liq mazmuni.	4	N
4.	Harakat xavfsizligi holatlarini tahlili	Harakat xavfsizligini ta’minlash maqsadida, bo‘lib o‘tgan buzilish xolatlarini chuqur tahlili o‘tkazilishi, sabablari atroflicha o‘rganilishi, barcha omillar hisobga olinishi va aniq hulosa qilinib, chora tadbirlar ishlab chiqilishi kerak.	2	N
5.	Temir yo‘l transportining faoliyati davomida xavfsizlik bo‘yicha umumiy texnik reglament	Umumiy texnik reglamentini maqsadi va qo‘llash hududi. Poyezdlarni xavfsizligiga qo‘yiladigan talablar. Manyovrlarni amalga oshirayotgan lokomotivga va manyovr tarkibiga qo‘yiladigan talablar. Tinch holatda turgan harakat takibiga va poyezd tarkibidagi harakat tarkibiga qo‘yiladigan talablar.	4	NA
6.	Stansiya ishlarining texnologik jarayoni	Stansiyaning to‘la qonli ish faoliyatining texnologik jarayoni, texnik hizmat ko‘rsatish, texnik idoraning ishi, yuk tovar idorasining ishi, saralash tepaligining ishi, yuk tashish jarayonida qatshadigan stansiya xodimlarining vazifalari.	4	NA
7.	Xorij tajribalari bilan tanishish: tashish jarayonini inovatsion texnologiyalari	Rivojlangan davlatlarda yuqori tezlikdagi poyezdlarni harakati, istiqbollari, hozirda inovatsion loyihalar. Rivojlangan davlatlaning amaldagi yuqori tezlikda harakatlanuvchi poyezdlari, qo‘llanilayotgan yangi texnologiyalari, istiqbollari, videoroliklar ularning sharhlari.	4	NA
8.	Stansiyaning texnik boshqaruv akti va uning ilovalari	Stansiyalarda mahalliy sharoitlarni hisobga olgan holda, TFQ va boshqa yo‘riqnomalar talablarini hisobga olgan holda tuzish.	6	NA
9.	Yuqori tezlikda harakat qiluvchi “Afrosiyob” elekr poyezdiga xizmat ko‘rsatish va o‘tkazish tartiblari	“Afrosiyob” poyezdiga xizmat ko‘rsatish, stansiyalarga, yo‘l kesishmalariga, kuzatuvchilarga, yo‘l bo‘ylab ishlayotgan temir yo‘l xodimlariga, poyezdni boshqarishga qo‘yiladigan talablar.	2	N
10.	MPS va ESSO larning ishlash prinsiplari	Ushbu qurilmani qo‘llash, ishlatish prinsiplari. Bo‘sh yo‘lning, strelkali o‘tkazgichni yolg‘ondan band ko‘rsatganda tekshirish amallari va mavjud uskunalardan foydalanish usullari.	2	N
11.	Yagona dispetcherlik	Yagona dispetcherlik markazining ishlari bilan	2	S

	markazi ishlarini tashkillashtirish	tanishtirish, stansiya navbatchisi o‘zining poyezd dispetcheri ishi bilan tanishish, poyezdlar harakati jadvalini tuzish va hudud stansiyalari bilan ishlash.		
12.	Sifat va hajm ko‘rsatkichlari	Tashish jarayonida hajm va sifat ko‘rsatkichlarining tahliliy ahamiyati, hisoblash usullari, ularni yaxshilash ustida ishlash.	2	A
13.	Stansiyalarda oylik komission ko‘rik o‘tkazish	ShCh, PCh va ECh mutaxassislari ishtirokida oylik va nazorat ko‘rik o‘tkazish.	6	S
14.	Tranzit tashishlar: tarixi, bugungi holati va istiqbollari	O‘zbekiston Respublikasi, Markaziy Osiyo davlatlari ishtirokida tranzit yuklarni tashish, yangi qulay transport “koridor”larni loyihalari, Xitoy-Qirg‘izston-O‘zbekiston-Afg‘aniston-Pokiston loyihalari	4	NA
15.	Xavfli yuk ortilgan vagonlar bilan ishlash tartibi	Xavfli yuklarni ortish uchun vagonlarni berish tartibi, ularni marshrutlarini belgilash, mahalliy sharoitlarni hisobga olgan holda alohida yo‘riqnoma tuzish tartibi.	4	A
16.	Mehnat muhofazasi, texnika xavfsizligi, yong‘in va elektr xavfsizligi	Mehnat muhofazasini moliyalashtirish, sohaning ahamiyati, o‘qitish, mehnat muhofazasini talablari, texnika xavfsizligi, elektr xavfsizligi talablari.	2	N
17.	Elektron hukumat va elektron tijorat	Raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali elektron tizimni qo‘llash, ish vaqtini tejash, qulayliklar yaratish.	4	A
18.	Tashish jarayonini intellektual kuzatish	Yuqori tezlikdagi “Afrosiyob” elekrpoyezdi misolida tashish jarayonini intelektual kuzatib borish. Onlayn tizimida barcha poyezdlarni kuzatish orqali lokomotivlarni aylanmasini yaxshilash, lokomotivlarni unumdorligini oshirish.	4	S
19.	Rahbar xodimlarning nutq mahorati	Jamoa orasida rahbarlarning o‘zini tutishi, o‘zini yo‘qotib qo‘ymasligi, nutqini ravon ifoda qilishligi, so‘z boyligini oshirishi.	4	NA

3.O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash

O‘quv dasturi davomida o‘quvchilar tomonidan o‘zlashtirilgan bilim va ko‘nikmalar ichki nazorat bo‘yicha amaldagi tartib asosida baholanadi.

Baholash usullari yozma, og‘zaki, savol-javob, test, amaliy topshiriqlardan iborat bo‘lib, ular o‘quv elementini o‘zlashtirish natijalarini aniqlashga imkon beradi. Nazorat savollari va topshiriqlar qo‘yilgan maqsadga hamohang bo‘lishi lozim.

4. Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. SH.Mirziyoyev. 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasi beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasi.
2. O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘llaridan texnikaviy foydalanish Qoidalari. 2015 y
3. O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘llarida poyezdlar harakati va manyovr ishlari bo‘yicha yo‘riqnoma. 2015 y
4. Электронный инструктор ПКТБ АСУЖТ. Москва 2000 г
5. O‘zbekiston Respublikasining “Temir yo‘l transporti to‘g‘risida” qonuni. 1999 y.

6. O‘zbekiston Respublikasi “Temir yo‘l nizomi”. 2008 y
7. Инструкция по соглашению о международном грузовом сообщении(СМГС)
8. Учебное пособие по изучению программного обеспечения WinTerm HP Москва 2007 г.
9. Об утверждении ошего технического регламента о безопасности ж.д транспорта при технической эксплуататсии. Постановлениё КМ о 4.07.2012г. №192
10. Приказ 1-Н от 5.01.2015г «О мерах по обеспечению безопасности движения нп ж.д Руз.
11. Научниё труди Расулова М.Х, Ибрагимова У.Н, Рахимова Р.В. – «Проблеми повишения конкурентоспособности отечественних ж.д Коридоров». Республиканская научно техническая конференция участиём зарубежних ученик.- Ресурсосберегаюшиё технологии на ж.д транспорте. Ташкент 2015г.

1.02. O‘quv dasturiga umumiy talablar

Yo‘nalish nomi:	Temir yo‘llarda tashishlarni tashkil etish ishlarini takomillashtirish
Kvalifikatsiya nomi	Poyezd dispetcheri, stansiya navbatchisi va stansiya navbatchisi qoshidagi operator
Ajratilgan soat:	72
Mavzular soni:	17
Dasturning maqsadi:	Zaruriy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish.
O‘zlashtirish (o‘qitish) natijalari:	Temir yo‘l transporti ishchilarining umumiy majburiyati; - inshootlar va qurilmalarga qo‘yiladigan talablarni; - harakat tarkibiga qo‘yiladigan talablarni; - harakat tarkibiga texnik xizmat ko‘rsatish va ta’mirlashni bilish
Bilimlar:	- temir yo‘l ajratish punktlari bilan umumiy tanishuv; - yo‘llarni tuzilishi va ta’mirlash; - stansiya qurilmalari; - oraliq ajratish punktlari; - uchastka stansiyalari; - saralash stansiyalari; - yo‘lovchi va yo‘lovchi texnik stansiyalarni; - yuk stansiyalarini; - stansiyaning o‘tkazish va qayta ishlash qobiliyati; - temir yo‘l uzellar va turi; - temir yo‘lni mintaqaviy temir yo‘l tugunlarini ishini yuritishni.
Ko‘nikmalar:	- temir yo‘llar ajratish punktlarini; - stansiya qurilmalarini; - stansiyaning o‘tkazish va qayta ishlash qobiliyatini; - temir yo‘l uzellar va turini; - temir yo‘lni mintaqaviy temir yo‘l tugunlarini ishini yuritish.
O‘quv rejasiga muvofiq o‘zaro bog‘liq bo‘lgan modullar nomi:	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi, Temir yo‘llardan texnikaviy foydalanish qoidalari va poyezdlar harakati xavfsizligi, Temir yo‘l umumiy kursi.
O‘qitishni tashkiliy shakli:	N – Nazariy ta’lim; A – Amaliy mashg‘ulot; S – Sayyor mashg‘ulot.
Dasturga qo‘yilgan talab:	Majburiy
O‘qitish tili	Guruhda belgilangan o‘qitish tili asosida

Baholash tartibi:	Baholash bo‘yicha amaldagi tartib asosida
O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash:	Yozma, og‘zaki, savol-javob, testlar

1.02. O‘quv dasturi mazmuni

T/r	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O‘qitishning tashkiliy shakli
1.	“Harakat xavfsizligini ta’minlash chora tadbirlari to‘g‘risida” O‘TY AJ boshqaruv raisining buyrug‘i	Buyruqning mazmun mohiyati, 16-ilovalarning qisqacha va tegishliligi bo‘yicha to‘liq mazmuni.	4	N
2.	Harakat xavfsizligi holatlarini tahlili	Harakat xavfsizligini ta’minlash maqsadida, bo‘lib o‘tgan buzilish holatlarini chuqur tahlili o‘tkazilishi, sabablari atroflicha o‘rganilishi, barcha omillar hisobga olinishi va aniq xulosa qilinib, chora tadbirlar ishlab chiqilishi kerak.	2	N
3.	Temir yo‘llarda bozor iqtisodiyoti asoslari va menejment	Bozor iqtisodiyoti haqida umumiy tushunchalar, iqtisodiyotni bozor munosabatlari, bozor iqtisodiyotining asoslari, qo‘llaniladigan iboralar, talab darajasida ko‘zlangan maqsadlarga erishish, jahon tajribalari.	4	NA
4.	O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyoti rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari	O‘zbekiston Respublikasining rivojlanishida beshta ustuvor yo‘nalish strategiyasi belgilab berilgan, har bir rang nimani anglatilishi va ko‘zlangan maqsadga erishish yo‘llari belgilab berilgan.	2	N
5.	Aloqa va signallashtirish, markazlashtirish, qulflash qurilmalari nosozligida poyezdlarni qabul qilib, jo‘natish	Nostandart hollarda stansiya navbatchisining harakatlari, poyezdlar harakati va manyovr ishlarini amalga oshirishda harakat xavfsizligi choralarini ko‘rish usullari.	4	N
6.	Poyezd dispetcheri ishlarini tashkillashtirish	Yagona dispetcherlik markazining ishlari bilan tanishtirish, stansiya navbatchisi o‘zining poyezd dispetcheri ishi bilan tanishish, poyezdlar harakati jadvalini tuzish va hudud stansiyalari bilan ishlash.	6	S
7.	Hajm va sifat ko‘satkichlari	Tashish jarayonida hajm va sifat ko‘rsatkichlarining tahliliy ahamiyati, hisoblash usullari, ularni yaxshilash ustida ishlash,	2	A
8.	Yuqori tezlikda harakat qiluvchi «Afrosiyob» elektr poyezdiga xizmat ko‘rsatish va o‘tkazish tartiblari	Yuqori tezlikda harakat qiluvchi «Afrosiyob» elektr poyezdiga xizmat ko‘rsatish va o‘tkazish tartiblari belgilangan yo‘nalishlar bo‘yicha alojida yo‘riqnoma asosida aniq belgilab berilgan, yo‘riqnoma ko‘rsatilga asosiy talablar. Nostandart hollarda stansiya navbatchisining harakatlari, poyezdlar harakati va manyovr	4	NA

		ishlarini amalga oshirishda harakat xavfsizligi choralarini ko‘rish usullari.		
9.	Stansiyaning texnik boshqaruv akti va uning ilovalari	Stansiyalarda mahalliy sharoitlarni hisobga olgan holda, TFQ va boshqa yo‘riqnomalar talablarini hisobga olgan holda tuzish.	6	NA
10.	Temir yo‘l transportining faoliyati davomida xavfsizlik bo‘yicha umumiy texnik reglament	Umumiy texnik reglamentni maqsadi va qo‘llash hududi. Poyezdlarni xavfsizligiga qo‘yiladigan talablar. Manyovrlarni amalga oshirayotgan lokomotivga va manyovr tarkibiga qo‘yiladigan talablar. Tinch holatda turgan harakat takibiga va poyezd tarkibidagi harakat tarkibiga qo‘yiladigan talablar.	2	N
11.	Stansiya ishlarining texnologik jarayoni	Stansiyaning to‘la qonli ish faoliyatining texnologik jarayoni, texnik xizmat ko‘rsatish, texnik idoraning ishi, yuk tovar idorasining ishi, saralash tepaligining ishi, yuk tashish jarayonida qatshadigan stansiya xodimlarining vazifalari.	4	NA
12.	Yuk tashish qoidalari	Temir yo‘l transportining normativ huquqiy asoslari, yuk ortish va mahkamlashning texnik shartlari, yuklarni manzilga yetkazish vaqtini aniqlash, amaldagi normativ hujjatlarga asosan nizolarni ko‘rib chiqish tartibi, yuklarni manziliga yetkazish jarayonida (yo‘lda) amalga oshirilishi mumkin bo‘lgan tijoriy amallar.	8	NA
13.	MPS va ESSO larning ishlash prinsiplari	Bo‘sh yo‘lning, strelkali o‘tkazgichni yolg‘ondan band ko‘rsatganda tekshirish amallari va mavjud uskunalardan foydalanish usullari.	4	A
14.	Chuqursoy saralash stansiyasi ishlari bilan tanishish	Chuqursoy saralash stansiyasi haqida umumiy ma’lumot, texnologik jarayon, texnikaviy boshqaruv akti, yuk saroyi bilan ishlash, shaxobcha yo‘llari.	6	S
15.	DSP/DNS trenajerida o‘qitish	Ushbu qurilmada poyezd dispetcheri va stansiya navbatchisining nomal holatlarda hamda ish jarayonida uchraydigan boshqa holatlarda o‘zaro muvofiq ishlari imitatsiya orqali o‘rganiladi.	6	NA
16.	Mehnat muhofazasi, texnika xavfsizligi, yong‘in va elektr xavfsizligi	Mehnat muhofazasini moliyalashtirish, sohaning ahamiyati, o‘qitish, mehnat muhofazasini talablari, texnika xavfsizligi, elektr xavfsizligi talablari.	6	NA
17.	Avariya holatini tiklash ishlarini tashkillashtirish	Alohida qat’iy hisobda turadigan tiklash ishlarida qo‘llaniladigan asbob uskunalar, ularni saqlash tartibi. Tiklash ishlarini boshqarish va tashkillashtirish.	2	A

3.O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash

O‘quv dasturi davomida o‘quvchilar tomonidan o‘zlashtirilgan bilim va ko‘nikmalar ichki nazorat bo‘yicha amaldagi tartib asosida baholanadi.

Baholash usullari yozma, og‘zaki, savol-javob, test, amaliy topshiriqlardan iborat bo‘lib, ular o‘quv elementini o‘zlashtirish natijalarini aniqlashga imkon beradi. Nazorat savollari va topshiriqlar qo‘yilgan maqsadga hamohang bo‘lishi lozim.

4. Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. 2022-2026 yillarda O‘zbekiston Respublikasinining rivojlanishining beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasidan taraqqiyot strategiyasi sari.
2. O‘zbekiston temir yo‘llarida texnikaviy foydalanish qoidalari. 2015 y.
3. O‘zbekiston temir yo‘llarida signallashtirish yo‘riqnomasi. 2015 y.
4. O‘zbekiston temir yo‘llarida poyezdlar harakati va manyovr ishlari bo‘yicha yo‘riqnoma. 2015 y.
5. “Temir yo‘l transporti to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi qonuni. 1999 y
6. Об утверждении общего технического регламента о безопасности ж.д транспорта при технической эксплуатации. Постановление КМ №192 от 4.07.12г
7. Приказ 1-Н от 4.01.2021 г “О мерах по обеспечению безопасности движения на ж.д Республики Узбекистан.
8. Типовой технологический процесс работы станции. Москва 2005 г.
9. O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘llarining Nizomi. Toshkent 2008 y.
10. Учебное пособие по изучению программного обеспечения WinТем ТК. Москва, 2007 г

1.03. O‘quv dasturiga umumiy talablar

Yo‘nalish nomi:	Temir yo‘llarda tashishlarni tashkil etish ishlarini takomillashtirish
Kvalifikatsiya nomi	Park navbatchisi, bosh konduktor va poyezd tuzuvchi
Ajratilgan soat:	72
Mavzular soni:	11
Dasturning maqsadi:	Zaruriy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish.
O‘zlashtirish (o‘qitish) natijalari:	Manyovr ishlarinining texnologik jarayonlariga rahbarlik qilish, poyezdlar haqida ma’lumotlarni va yuk poyezdlarining raqamlanishini, 1 klass xavfli yuklar (VM) ortilgan vagonlari bor poyezdlar bilan manyovr ishlarini amalga oshirishni.
Bilimlar:	- temir yo‘llardan foydalanish ishlarini boshqarish asoslari; - temir yo‘l boshqaruv tuzilmasi; - stansiya (turlari bo‘yicha) ishini asosiy texnologik jarayoni; - axborotni kodlash va turlash; - manyovr ishlarini tashkillashtirish; - vagon oqimlarini tashkil qilishni; - uchastkaning o‘tkazish va o‘tkazuvchanlik qobiliyatini; - yo‘lovchilarni tashishni tashkillashtirishni ; - mahalliy ishlarni tashkillashtirish; - stansiyani qish kuz mavsumiga tayyorlash ishlari.
Ko‘nikmalar:	- temir yo‘l transportida yuk va yo‘lovchi tashish texnologiyasini; - temir yo‘l boshqaruvniig tashkiliy tuzilmasini; - stansiya ishini tashkil etish bo‘yicha asosiy hujjatlarni; - poyezdlar harakatini tashkillashtirishni; - temir yo‘l transportidagi son va sifat ko‘rsatkichlarini; - stansiya ishini rejalashtirishni; - obyekt va axborotlarni kodlashni (birlamchi asosiy hujjatlar misolida: poyezdning natur varog‘i, mashinist natur varog‘i, yo‘l qog‘ozi); - manyovr ishlarini bajarish jarayonini;

	- vagon oqimlarini tashkil qilishni; - yuk poyezdlarining turlari; - poyezdlar tuzish rejasini; - marshrutlarni tashkil etishni; - poyezdlar harakat grafigini; - uchastkaning o‘tkazish va o‘tkazuvchanlik qobiliyatini; - yo‘lovchilarni tashishni tashkillashtirishni; - “Ekspress -3” tizimi funksiyasi va strukturasini; - mahalliy ishlarni tashkillashtirishni; - stansiyani kuz-qish mavsumiga tayyorlash ishlarini.
O‘quv rejasiga muvofiq o‘zaro bog‘liq bo‘lgan modullar nomi:	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi, Temir yo‘llardan texnikaviy foydalanish qoidalari va poyezdlar harakati xavfsizligi, Temir yo‘l umumiy kursi.
O‘qitishni tashkiliy shakli:	N – Nazariy ta’lim; A – Amaliy mashg‘ulot; S – Sayyor mashg‘ulot.
Dasturga qo‘yilgan talab:	Majburiy
O‘qitish tili	Guruhda belgilangan o‘qitish tili asosida
Baholash tartibi:	Baholash bo‘yicha amaldagi tartib asosida
O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash:	Yozma, og‘zaki, savol-javob, testlar

1.03. O‘quv dasturi mazmuni

T/r	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O‘qitishning tashkiliy shakli
1.	“Harakat xavfsizligini ta’minlash chora tadbirlari to‘g‘risida” O‘TY AJ boshqaruv raisining buyrug‘i. Poyezdlarning harakat xavfsizligi holatlarini tahlili.	Buyruqning 16-ilovasi, tashish jarayonida qatnashadigan hamma sohalar qamrab olinganligi, 1-2-3 ilovalar. Bo‘lib o‘tgan harakat xavfsizligi buzilishi holatlarini chuqur tahlili asosida chora tadbirlar tuzish, tahlil qilish asoslari.	4	N
2.	DSPP, DSD va poyezd tuzuvchilarining vazifalari	Har bir soha mutaxassisligi uchun alohida xizmat vazifalari. Video materiallarni namoyish qilish va sharxlab borish.	6	NA
3.	Stansiyaning texnik boshqaruv akti va uning ilovalari	Stansiya yo‘llarining profili, turi, smena boshlig‘i rahbarligi ostida reja asosida ish bajarish, yo‘llarning to‘liq uzunligi, foydali uzunligi, tormoz boshmoqlarini saqlash, hisobini olib borish, nogabarit joylar.	6	NA
4.	Stansiya ishlarining texnologik jarayoni	Stansiyaning turiga qarab har bir xodimning ish jarayonida bajaradigan amallari, har bir operatsiyaga belgilangan vaqtga rioya qilib ishlash, qishgi mavsumda ishlash. Stansiyada bajariladigan hamma ishlarni bir jadvalga tushirib, smenada bajariladigan ishlarni	2	N

		bajarishga ketadigan vaqtlari bilan ko‘rsatib berish.		
5.	Stansiya va shaxobcha yo‘larida manyovr ishlarini amalga oshirish	Stansiya yo‘llarida manyovr ishlarini “Poyezdlar harakati va manyovr ishlari bo‘yicha yo‘riqnoma” asosida, shaxobcha yo‘llarida esa shaxobcha yo‘lining o‘zini yo‘riqnomalariga rioya qilgan holda ishlash. Video material ko‘rsatish davomida voqealarni sharxlab borish.	4	NA
6.	Manyovr ishlari paytida o‘zaro so‘zlashuv reglamenti, vagonlarni tormoz boshmoqlari bilan qotirish tartiblari	Manyovr ishlari paytida radioefir ishga aloqador bo‘lmagan so‘zlar bilan band qilinishi mumkin emasligi, smena rahbarining topshirig‘i so‘zma-so‘z qaytarilish kerakligi, topshiriqlar va ijro javoblari qisqa, aniq va ravon berilishi, xavfsizlik choralariga amal qilish.	4	NA
7.	O‘zbekiston temir yo‘llarida texnikaviy foydalanish qoidalari(TFQ), signallashtirish bo‘yicha yo‘riqnoma(SY) va poyezdlar harakati va manyovr ishlari yo‘riqnomasi	Texnikaviy foydalanish qoidasi - temir yo‘l hodimlarining umumiy vazifalari, stansiya, yo‘l, energetika, aloqa tizimi inshoot va qurilmalari, Poyezdlar harakati va manyovr ishlari yo‘riqnomasi - manyovr ishlarini amalga oshirish. Signallashtirish yo‘riqnomasi – signallar, svetoforlar, tovushli signallar, xavf signallari. Qo‘l signallari, manyovrlar davomida bajariladigan so‘zlashuv reglamenti, vagonlarni tormoz boshmoqlari bilan mahkamlash, slayd materiallari.	20	NA
8.	Foydalanishdagi vagonlarga texnik xizmat ko‘rsatish	Tashish jarayoniga tayyorlanayotgan vagonlarni ko‘rikdan o‘tkazish, tashishga tayyorlanayotgan bo‘sh vagonlarga qo‘yiladigan texnik talablar, tormoz kolodkalarining siquv miqdori, VU-45 dalolatnomasi	12	NS
9.	Yuqori tezlikda harakatlanuvchi «Afrosiyob» elektrpoyezdini kuzatish tartibi	Afrosiyob poyezdi o‘tishidan oldin qilinadigan ishlar, yo‘riqnomada ko‘rsatilgan xodimlarning harakati, o‘tish paytida stansiya hududida ishlayotgan xodimlarning joylashuvi.	2	NA
10.	Stansiyalarda poyezdlarni shaxmat tartibda kuzatish	Kirib kelayotgan, chiqib ketayotgan va o‘tayotgan poyezdlarni DSPP, DSD yoki poyezd tuzuvchisi albatta ikkala tarafdan kuzatib borish	2	NA
11.	Mehnat muhofazasi, texnika xavfsizligi, yong‘in va elektr xavfsizligi	Ish joyiga belgilangan marshrut bo‘yicha borish, maxsus kiyimda bo‘lishlik, yurib ketayotgan harakat tarkibiga sakrab chiqmaslik yoki sakrab tushmaslik, jaroxat olgan xodimga birinchi yordam ko‘rsatish, sun’iy nafas berish qoidalari. Vagonlarni aylanib o‘tish, sun’iy nafas berish va amallarni slayd video materiallar orqali sharxlab borish.	10	NA

3.O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash

O‘quv dasturi davomida o‘quvchilar tomonidan o‘zlashtirilgan bilim va ko‘nikmalar ichki nazorat bo‘yicha amaldagi tartib asosida baholanadi.

Baholash usullari yozma, og‘zaki, savol-javob, test, amaliy topshiriqlardan iborat bo‘lib, ular o‘quv elementini o‘zlashtirish natijalarini aniqlashga imkon beradi. Nazorat savollari va topshiriqlar qo‘yilgan maqsadga hamohang bo‘lishi lozim.

4. Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘llarida texnikaviy foydalanish qoidalari. Toshkent 2015 y
2. O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘llarida poyezdlar harakati va manyovr ishlari bo‘yicha yo‘riqnoma. Toshkent 2015 y
3. O‘zbekiston Respublikasi temir yo‘llarida signallashtirish yo‘riqnomasi. Toshkent 2015 y
4. Yuk poyezdlarining konduktoriga eslatma. MTU Toshkent 2012 y
5. Poyezd tuzuvchilari uchun eslatma. MTU Toshkent 2015 y
6. Инструкция осмотрщику вагонов СВ-СЛ-408. Москва «Transinfo»
7. O‘zbekiston temir yo‘llari AJ boshqaruvi rayisining 4.01.2021 yildagi 1-N sonli buyrug‘i.